

УДК 811.11 + 811.112
ББК III 143
Ш 143.21

М 74

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради філологічного факультету (протокол №1 від 27.08.2006г.)

Редакційна колегія:

к. пед. н. Барило О.А., к. пед. н. Бирюк О.В., к. пед. н. доц. Бобир С.Д., к. філол. н. Васильєва О.Г., к. філол. н. доц. Колесник О.С., к. філол. н. доц. Чередишук Т.П., к. пед. н. доц. Степанко Т.О., к. філол. н. Пікув Л.В., к. філол. н. доц. Шаволіна С.Н.

Відповідальний за випуск – Колесник О.С.

Мови у відкритому суспільстві: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Чернігів, 13-14 жовтня 2006 р.). – Чернігів: ВіТ-сервіс – 2006. – 146 с.

© Колектив авторів

У збірнику представлені результати сучасних досліджень семантики одиниць мови та мовлення, лінгвокогнітивних та лінгвопрагматичних досліджень дискурсу, літературознавчого аналізу текстів, а також методики викладання та навчання іноземних мов за професійним спрямуванням

Мовознавство

Мовні значення та проблеми концептуальної семантики. Лінгвокогнітивні та лінгвопрагматичні особливості мовленнєвих жанрів

Артюх В. М.

ДІЕСЛІВНІ ТЕРМІНОЛОГІЧНІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ЯК ОДИНИЦІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТІВ

Успішне здійснення перекладу англomовних економічних текстів передбачає, по-перше, оперування еквівалентами спеціальних термінів на рівні лексичних підсистем двох мов та, по-друге, врахування функціональних і лінгвопрагматичних особливостей вживання мовних одиниць у текстах, що відносяться до жанру економічної літератури.

Оволодіння достатнім обсягом спеціальної, в тому числі, економічної термінології, передбачає опрацювання спеціальних текстів.

Виходячи з основних концептуальних підходів в перекладацькій літературі, виділяють два основні підходи “знак – знак”, “знак – відзеркалення - знак”, які на практиці взаємодоповнюють один одного. При першому підході використовуються стандартні відносини еквівалентності засобів вираження мови оригіналу та мови перекладу. Інший підхід полягає в тому, що необхідно з'ясувати зміст з тексту оригіналу і співвіднести його зі своїм життєвим досвідом і знаннями, визначаючи інтенції автора і потім здійснити відбір засобів мови перекладу.

Обидва підходи органічно поєднуються в процесі перекладацької дії, яка складається з трьох фаз: фази орієнтування, фази здійснення і фази контролю. Перша фаза полягає в сприйнятті і осмисленні тексту для того, щоб створити лексичний аналог на мові перекладу. На даному етапі виділяються функціонально навантажені елементи - термінологічні одиниці. Смісловими домініантами тексту є дієслівні термінологічні словосполучення, адже вони несуть на собі основне інформаційне навантаження.

Фазу здійснення перекладу рекомендується починати саме з дієслівних термінологічних словосполучень, оскільки саме вони передають цілу ситуацію і навколо дієслова розташовуються інші слова, що містять додаткову

інформацію. На цьому етапі також здійснюється еквівалентна перелача смислової та стилістичної інформації мови оригіналу за допомогою засобів мови перекладу.

Фаза контролю здійснюється в ході відбору варіантів перекладу орієнтуючись на лінгвістичну та професійну компетентність адресата і таким чином зрештою досягається породження тексту перекладу, який не викликає утруднень в сприйнятті і надає адекватний комунікативний ефект.

Балашова С.С., Київ

МЕТАФОРИЧНА МОДЕЛЬ „ДЕРЖАВА – ЦЕ СІМ'Я” У СТРУКТУРІ СУЧАСНОГО НІМЕЦЬКОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Експлікуючи концептуальні метафори, ми керувалися таким визначенням метафоричної моделі – це існуючий у свідомості носіїв мови взаємозв'язок між понятійними сферами, при якому система фреймів (слотів, концептів) однієї сфери (сфери-джерела) слугує основою для моделювання понятійної системи другої сфери (сфери-цілі). За такого моделювання зберігається емотивний потенціал, характерний для концептів сфери-джерела, що створює широкі можливості впливу на емоційно-вольову сферу адресата у процесі комунікативної діяльності.

Метафорична модель ДЕРЖАВА - ЦЕ СІМ'Я представляє відносини між державою й громадянами, між лідерами країни (канцлером, президентом та ін.) і народом, між соціальними силами, між регіонами й іншими суб'єктами політичної діяльності. Ці відносини можуть концептуально представлятися як відносини в сім'ї, члени якої відчувають кровний зв'язок між собою й прихильність одне до одного, де молодші повинні проявляти повагу до старших. Відносини в сім'ї регулюються не стільки законами, скільки традиційними уявленнями про те, як повинні поводитися родичі у тих або інших ситуаціях. Всі члени сім'ї – це "свої", і при необхідності вони повинні спільно протистояти "чужим"; відповідно до сімейної етики на захист "свого" треба ставати незалежно від того, прав він чи ні.

Розглянемо фреймову структуру моделі на основі аналізу вихідної понятійної сфери.

Фрейм „Кровне споріднення” складається із декількох слотів (слот „Сім'я в цілому”, слот „Батьки й діти”: традиційно політичного лідера держави або федеративної землі називають батьком, а всі інші громадяни представляються

як його діти: *Dass der frisch im Amt bestätigte Landesvater zumindest die nächsten zwei Jahre in Mainz bleibt, steht außer Frage* (Zeit, 10.04.06); слот „Брати й сестри”).

Фрейм "Споріднення через шлюб"

Найбільш частотним у межах цього слоту виявляється метафоричне використання лексики, що позначає подружні відносини.

Слот „Чоловік і дружина, наречений і наречена”

Вибори можуть метафорично представлятися як заручини, наступний період – як передвесільний, знову обраний президент/ канцлер і країна – як наречений і наречена, створення коаліції – як вступ у шлюб, а наступний період – як медяний місяць. Як вступ у шлюб і початок спільного сімейного життя може образно представлятися також твердження й перший період роботи нового уряду. Разом з тим чи не в будь-якій сім'ї можуть виникати протиріччя, з'являтися взаємні образи й незрозуміння:

Brandt notiert denn auch über das Zustandekommen der „Elefantenhochzeit“ in seinen Erinnerungen : „Einige meiner besten Freunde ... waren entsetzt“ (Zeit, 23.03.05).

„Der Honeymoon“ ist vorbei, bemerkte ein Kabinettsmitglied über die Große Koalition (Zeit, 7.02.06).

Die alte Koalition endete nach drei Jahren auf natürliche Weise mit regulären Wahlen. Diese neue wäre angesichts all der anderen koalitionsären Verführungen ständig am Rande der Scheidung (Zeit, 15.09.05).

Auf die Chemie kommt es an: Der Erfolg der Großen Koalition hängt davon ab, ob Angela Merkel und Franz Müntefering zusammenfinden. Eine gemeinsame Sicht der Dinge entwickeln sie bereits (Zeit, 15.09.05).

Розглянутий матеріал показує, що метафора споріднення використовується у сучасному німецькомовному політичному мовленні, але, по-перше, затребуваними виявилися не всі фрейми та слоти (особливо це стосується некровного й непрямого споріднення).

Досліджуваний фрейм відрізняється сильним емотивним потенціалом. Особливо яскраво протиставляються „своя” і „чужа” сім'я. Все зв'язане зі „своїм” кланом апріорно здобуває позитивну оцінку, а все, що відноситься до „чужого” – негативну. Часто зустрічається й іронічне використання розглянутої лексики. Очевидно, сучасний політичний дискурс визначає ся потребою саме конфліктних варіантів реалізації розглянутої моделі.